

บทสรุป

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตตมโนทัศน์ทัศนคติต่อวิชาชีพครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครู เพื่อสร้างสมการทำนายการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดจนศึกษาว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครู สามารถเปลี่ยนแปลงอัตตมโนทัศน์ และทัศนคติต่อวิชาชีพครูไปจากเดิมก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้หรือไม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการ-ศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) จากวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร จำนวน 315 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบวัด 3 ฉบับ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเฉลี่ยด้วยวิธีการทดสอบค่าที (t-test)

ขอค้นพบ

1. ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตตมโนทัศน์ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทัศนคติต่อวิชาชีพครูก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครู พบว่า

ก. อัตตมโนทัศน์ของนักศึกษาครู มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อวิชาชีพครู และการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$

ข. ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสรุปได้ว่า อัตตมโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

$\alpha = .05$

ค. ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสรุปได้ว่า ทักษะคติต่อวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$

ง. ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$

2. ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสรุปได้ว่าอัตตมโนทัศน์ และทักษะคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาครูหลังจากฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว สูงขึ้นกว่าเดิมก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$

3. ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครูนั้น อัตตมโนทัศน์ของนักศึกษาชายสูงกว่าของนักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$ แต่สำหรับนักศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน และนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันยังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสรุปได้ว่า มีอัตตมโนทัศน์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$

4. หลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครูนั้น นักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิง นักศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน และนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$

5. คะแนนอัตตมโนทัศน์ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครูสามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครูได้ร้อยละ 2.56 และสามารถสร้างสมการทำนายได้ ดังนี้

$$\begin{array}{l} \text{คะแนนการรับรู้ผลการฝึก} \\ \text{ประสบการณ์วิชาชีพครู} \end{array} = 73.68 + 0.08 \text{ (คะแนนอัตตมโนทัศน์ก่อนการ} \\ \text{ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู)} \end{array}$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากข้อค้นพบที่ว่า อัครมโนทัศน์ก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อวิชาชีพครูก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูทางบวกนั้น สอดคล้องกับสมมุติฐาน กล่าวคือ มีความสัมพันธ์กันแต่มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักศึกษาครูระดับประกาศนียบัตรการศึกษาระดับสูง ปีที่ 2 ซึ่งต้องผ่านการเรียนในระดับประถมศึกษาและมีชมศึกษามาแล้ว ย่อมเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ที่ตนเองต้องเข้าไปมีส่วนร่วมมาบ้างตามสมควร และเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแล้วต่างก็สามารถเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูซึ่งเป็นสถานอุดมศึกษาได้ กล่าวได้ว่า เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตพอสมควร ย่อมทำให้นักศึกษามีอัครมโนทัศน์ที่ค่อนข้างดีพอ ๆ กัน และนักศึกษาเหล่านี้ต่างก็ได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทางการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู ตลอดจนได้รับการปลูกฝังในเรื่องทัศนคติต่อวิชาชีพครูมาระยะเวลาหนึ่งเหมือนกัน เพราะได้เข้ามาศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปีการศึกษา จึงทำให้นักศึกษาเหล่านี้มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูค่อนข้างดีเหมือนกัน และในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูนั้น โดยทั่วไปแล้วนักศึกษาจะปฏิบัติงานไปตามที่ได้รับมอบหมายจากครูพี่เลี้ยง และคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์ อันเป็นการช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับงานในอาชีพครูอย่างถูกต้อง และมีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ตามสมควร ทำให้การรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งอาจทำให้อัครมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อวิชาชีพครู และการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับต่ำได้ ดังผลการวิจัยครั้งนี้

2. จากข้อค้นพบที่ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับอัครมโนทัศน์ ทัศนคติต่อวิชาชีพครู และการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ อาจเนื่องมาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลมาจากองค์ประกอบหลายประการ โดยเฉพาะองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา และทัศนคติต่อวิชา

ที่เรียน ทั้งนี้ เพราะคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้มาจากคะแนนเฉลี่ยสะสมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นผลมาจากเนื้อหาในวิชาสามัญ และเนื้อหาในวิชาชีพครูรวมกันอยู่ ส่วนอัตรานวัตกรรมนั้นเป็นการวัดความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง สำหรับทัศนคติต่อวิชาชีพครู เป็นการประเมินความเชื่อ ทั้งหลายที่นักศึกษาครุมีต่อวิชาชีพครู และการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการประเมินความสามารถในการสอน และการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูของนักศึกษาครู ซึ่งจะเห็นได้ว่าอัตรานวัตกรรม ทัศนคติต่อวิชาชีพครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางค่านิยมอันน้อยมาก ดังนั้น จึงไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ดังปรากฏในการวิจัยนี้

3. จากข้อค้นพบที่ว่า อัตรานวัตกรรม และทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาครูหลังจากฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว ไม่สูงกว่าเดิมก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครุนั้น วิทยาลัยครุมีโครงการพัฒนาอัตรานวัตกรรม และทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาครู แต่มุ่งเน้นการพัฒนาในด้านทักษะการสอน และการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูเป็นสำคัญ ซึ่งมีข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คือ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครู พบว่า คะแนนการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครู มีความเข้มข้นเฉลี่ยคิดเท่ากับ 90.20 หรือคิดเป็นร้อยละ 82 ของคะแนนเต็ม ซึ่งแสดงว่านักศึกษาครูเป็น ผู้ที่มีความสามารถในด้านการสอน และการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูในระดับสูง

นอกจากนั้น ในการดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในวิทยาลัยครุ ยังต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคนานาประการ ดังนี้¹

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "รายงานการสัมมนา เรื่อง แนวทางใหม่ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู", หน้า 206-212.

3.1 ปัญหาการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เมื่อพิจารณาโครงสร้างของการบริหารงานวิทยาลัยครูแล้ว จะเห็นได้ว่าไม่มีหน่วยงานบริหารด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพไว้ จึงทำให้เกิดปัญหาในด้านความรับผิดชอบโดยตรง จนกระทั่งทำให้การบริหารงานในบางครั้ง มองไม่เห็นความสำคัญที่จำเป็นอย่างยิ่งของกิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หากวิทยาลัยครูแห่งใดจัดเป็นหน่วยงานรับผิดชอบขึ้นมา ก็สามารถดำเนินงานในด้านนี้ไปได้ดีพอควร แต่เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ไม่มีกฎหมาย ระเบียบทางราชการใด ๆ คุ้มครอง ทำให้ผู้รับผิดชอบในงานด้านนั้นประสบปัญหาในด้านอื่น ๆ ตามมา

3.2 ปัญหาค่านายครุณีเทศก์และครูพี่เลี้ยง

อาจารย์นิเทศก์ส่วนมากต้องขอความร่วมมือและประสานงานจากภาควิชาต่าง ๆ ในแต่ละคณะวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏว่าอาจารย์นิเทศก์ส่วนมากจะเป็นอาจารย์ส่วนเกินของแต่ละภาควิชา ซึ่งมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศก์การศึกษา อาจารย์นิเทศก์แต่ละคนต้องรับผิดชอบการนิเทศน์ศึกษาจำนวนมาก และต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน ทำให้เป็นการยากที่ทำให้การนิเทศน์มีประสิทธิภาพ สำหรับครูพี่เลี้ยงซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการเป็นผู้ช่วยนิเทศ โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล เนื่องจากครูพี่เลี้ยงเป็นผู้ที่ทำงานไกลชื่อนักศึกษา และต้องเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำในด้านการสอน การปฏิบัติตามหน้าที่อื่น ๆ แนะนำและชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องกฎ ระเบียบต่าง ๆ ของการประกอบวิชาชีพครู ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ในการปกครองชั้นเรียน และในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับภายใต้ความเอาใจใส่และดูแลอย่างดีจากครูพี่เลี้ยงจะเป็นสิ่งที่ประทับใจของนักศึกษาและจะสามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี เมื่อออกไปปฏิบัติราชการในฐานะครูประจำการ วิทยาลัยครูจะกำหนดคุณสมบัติของครูพี่เลี้ยงไว้ให้เหมาะสม กล่าวคือในระดับประถมศึกษา จะต้องเป็นผู้ที่ทำการสอนมาไม่น้อยกว่า 2 ปีการศึกษา และในระดับมัธยม จะต้องเป็นผู้ที่ทำการสอนมาไม่น้อยกว่า 2 ปีการศึกษา และมีคุณวุฒิเฉพาะวิชาสามัญไม่ต่ำกว่าการศึกษาของนักศึกษา ทำให้เป็นปัญหามาก เนื่องจากโรงเรียนไม่สามารถหากครูพี่เลี้ยงที่มีความพร้อมที่จะช่วยเหลือได้

จึงจำเป็นต้องยอมรับครูพี่เลี้ยงที่มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว

3.3 ปัญหาด้านการเตรียมนักศึกษาออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

การจัดการเรียนการสอนนั้น โครงสร้างของหลักสูตรสภา
การฝึกหัดครู พ.ศ. 2519 ในหลักสูตรกำหนดให้แบ่งการเรียนเป็น 2 ระดับ คือ
ระดับ ป.กศ.สูง และระดับปริญญาตรี โดยในแต่ละระดับเป็นการศึกษาแบบ
เบ็ดเสร็จที่สามารถจะออกไปประกอบอาชีพได้ และศึกษาต่อไปในระดับสูงต่อไปได้
ตามเกณฑ์ที่กำหนด ในแต่ละระดับใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน ซึ่งใน
ระดับ ป.กศ.สูง ต้องเรียนวิชาพื้นฐาน 24 หน่วยกิต วิชาชีพครู 24 หน่วยกิต
วิชาเฉพาะ 22 หน่วยกิต รวม 70 หน่วยกิต

พิจารณาโครงสร้างของหลักสูตรแล้ว วิทยาลัยครูแต่ละแห่ง
จะจัดการวางเรียนของนักศึกษาเองตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถาน-
การณ์ของวิทยาลัยแต่ละแห่ง ดังนั้น การเตรียมนักศึกษาเพื่อจะให้ไปฝึกประสบการณ์
วิชาชีพตามเกณฑ์ของหลักสูตรสภาการฝึกหัดครู อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวกับการ
เตรียมนักศึกษาก็จะต้องสอนในระบบทวิคูณ เพื่อเร่งให้นักศึกษาได้มีโอกาสออกไปฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพในระดับ ป.กศ.สูง ครึ่งภาคเรียน

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพียงครึ่งภาคเรียนนั้น ทำใ้
นักศึกษามีเวลาสำหรับการฝึกปฏิบัติวิชาชีพโดยตรงได้เพียง 4 สัปดาห์เท่านั้น จึง
ไม่สามารถมีโอกาสได้เตรียมการฝึกในค้ำชุกรการในงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
อย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดปัญหาการเตรียมการแก่โรงเรียน ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์
นิเทศก์ จึงเป็นผลต่อเนื่องต่อคุณภาพของการไปปฏิบัติหน้าที่ครูจริง ๆ นอกจากนี้
นักศึกษายังไม่มีเวลาในการศึกษาหาความรู้ ประสบการณ์ และทักษะในการร่วม
ทำงานของชุมชน ตลอดจนงานพัฒนาในค้ำอื่น ๆ ด้วย

3.4 ปัญหาด้านโรงเรียนที่จะใช้เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

แม้ว่าวิทยาลัยครูจะพยายามหาโรงเรียนที่มีความพร้อมในการ
จัดประสบการณ์วิชาชีพให้แก่ศึกษาของตนได้ที่ดีที่สุด แต่ในทางปฏิบัติ วิทยาลัยครูจะมี
โอกาสเลือกโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพน้อยมาก เนื่องจากจำนวน

นักศึกษาที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในแต่ละครั้งมีจำนวนมาก ส่วนโรงเรียนที่
ต้องการให้นักศึกษาไปทำการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีจำนวนน้อย และส่วนมาก
โรงเรียนที่ยินดีเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้วิทยาลัยครู เนื่องจากโรงเรียน
นั้นขาดครู-อาจารย์ จึงต้องการให้นักศึกษาไปทำหน้าที่แทนครู-อาจารย์ หรือแบ่ง
เบาภาระงานของครู-อาจารย์ในโรงเรียนนั้นมากกว่าจุดประสงค์อื่น ทั้งนี้ เพราะ
ผู้บริหารโรงเรียนโดยทั่วไปยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครู ประกอบกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูที่เลี้ยงนั้น มิได้มีการกำหนดให้เป็น
ที่ยอมรับอย่างเป็นทางการว่า เป็นงานหนึ่งสำหรับข้าราชการครูสายงานผู้สอน
ทำให้ครู-อาจารย์ ไม่นิยมที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ครูที่เลี้ยง ทำให้เป็นปัญหาสำหรับ
วิทยาลัยครูที่ไม่สามารถคัดเลือกโรงเรียนที่มีคุณภาพสูงเพื่อเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์
วิชาชีพสำหรับนักศึกษาครูได้

3.5 ปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่

เกี่ยวข้อง

เนื่องจากวิทยาลัยครูแต่ละแห่งดำเนินงานในหน้าที่ขึ้นโดยตรง
ต่อกรมการฝึกหัดครู มีสภากาการฝึกหัดครูควบคุมการดำเนินงานในด้านนโยบายระดับสูง
และรับปฏิบัติตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล และ
ภายในวิทยาลัยครูก็มีหน่วยงานในรูปคณะกรรมการประจำวิทยาลัยครูของแต่ละแห่ง
จึงเป็นเหตุให้การประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ต้อง
กระทำในระบบราชการ มีขั้นตอนในการทำงานเป็นระบบ ระเบียบ ซึ่งในบางครั้ง
ทำให้ขาดความเข้าใจอันลึกซึ้งในด้านนโยบายและรายละเอียดต่อกัน จึงเป็นผลกระทบ
ต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา ทั้งนี้ ก็เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์
จะช่วยประสานงาน ประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน หากจะให้บังเกิดผลดีมีประสิทธิภาพ
ต่อการเตรียมครูในอนาคต จะต้องดำเนินการประสานงานกันทั้งในระบบราชการทุก
ระดับ ทุกขั้นตอน และมีการประสานงานในนอกระบบราชการด้วย เพื่อให้บรรลุผล
ตามเป้าหมายที่วางไว้ และต้องอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานทั้งของรัฐ
และเอกชน อันจะทำให้ให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์วิชาชีพโดยตรงจากทุกฝ่ายที่มีส่วน
เกี่ยวข้องสนับสนุน

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทั้งในค่านกบริหารกรวดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปัญหาโครงสร้างของหลักสูตร ปัญหาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความพร้อมในด้านอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยเอื้ออำนวยประโยชน์ นับว่ามีผลกระทบต่อกรฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครูเป็นอย่างมาก และน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอัตตมโนทัศน์ และทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาครูให้สูงกว่าเดิมก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้

4. จากข้อค้นพบเกี่ยวกับลักษณะที่ดีเด่นของนักศึกษาครูในอุดมคติ และสิ่งทีนักศึกษาครูควรปรับปรุงตามการรับรู้ของนักศึกษาครูกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ลักษณะที่ดีเด่นของนักศึกษาครูในอุดมคติ (ตารางที่ 12) จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตอารมณของนักศึกษาครู (Affective domain) เป็นส่วนใหญ่ แต่สำหรับสิ่งทีนักศึกษาครูควรปรับปรุง (ตารางที่ 13) นั้น นอกจากจะเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องพุทธิปัญญา (Cognitive domain) ตลอดจนทักษะในการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนนักเรียน (Psychomotor) อีกด้วย จึงน่าจะกล่าวได้ว่า แท้ทีจริงแล้ว ครูที่ดีควรเป็นผู้ทีมีคุณธรรม ตลอดจนจิตใจและลักษณะนิสัยทีดีเพื่อเป็นแบบอย่างทีดีของศิษย์เป็นประการสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งทีนักศึกษาครูควรปรับปรุงตามการรับรู้ของนักศึกษาครูนั้น ควรปรับปรุงค่านพุทธิปัญญา (Cognitive domain) และทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนนักเรียน (Psychomotor) เป็นประการสำคัญ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักศึกษาครูในปัจจุบันเป็นผู้ทีมีจิตอารมณค่อนข้างดีอยู่แล้ว เพราะจากผลการวิจัยครั้งนีพบวาคะแนนอัตตมโนทัศน์ของนักศึกษาครู มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 197.68 หรือคิดเป็นร้อยละ 76.03 ของคะแนนเต็ม และคะแนนทัศนคติต่อวิชาชีพครู มีค่าเท่ากับ 338.43 หรือคิดเป็นร้อยละ 71.31 ของคะแนนเต็ม ซึ่งมีค่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง แต่สำหรับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.39 หรือคิดเป็นร้อยละ 59.75 ของคะแนนเต็ม ซึ่งมีค่าอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ หรืออาจจะกล่าวในอีกแง่มุมหนึ่ง คือการครูกศึกษาในปัจจุบันยังมีปัญหาพื้นฐานทีเกี่ยวข้องกับค่านพุทธิปัญญา (Cognitive domain) ของนักศึกษาครูอยู่มาก จนกระทั่งนักศึกษาครูมิได้คิดถึงเรื่องการปรับปรุงทางค่านจิตอารมณ เพราะอาจพิจารณาแล้วเห็นว่า หากไม่สามารถปรับปรุงนักศึกษาครูในค่านพุทธิปัญญาได้แล้ว การจะปรับปรุงทางค่านจิตอารมณคงจะเป็นไปได้ยาก

เมื่อพิจารณาลักษณะที่ดีเด่นของนักศึกษาครูในอุดมคติ และสิ่งที่นักศึกษาครูควรปรับปรุง ตามการรับรู้ของนักศึกษาครู จะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่สำคัญซึ่งนักศึกษาครูมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ คาดหวังอยากจะทำให้นักศึกษามีลักษณะ เช่นนั้น และมีความเห็นว่านักศึกษาครูในปัจจุบันยังขาดลักษณะดังกล่าวนี้อยู่ ซึ่งมีอยู่ 3 ลักษณะ ได้แก่ การเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย แต่งกายสุภาพ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน การเป็นผู้ที่มีใจจดจ่อหนักแน่น อุตุน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และการเป็นผู้ที่สนใจใฝ่หาความรู้ใหม่อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

1. ในการจัดหลักสูตรและการจัดการ เรียบการสอนเพื่อผลิตครูที่มีประสิทธิภาพ สถาบันครูศึกษาควรให้ความสนใจกับการปลูกฝังในด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักศึกษาครู เป็นประการสำคัญ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งควร เน้นในเรื่องการปลูกฝังทัศนคติของนักศึกษาครู
2. การจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับนักศึกษาครูนั้น ควรเน้นการพัฒนาในเรื่องทัศนคติ และทัศนคติต่อวิชาชีพครูอีกประการหนึ่งด้วย นอกเหนือจากการมุ่งพัฒนาความสามารถในการสอน และการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูอื่น ๆ
3. วิทยาลัยครูควรจัดตั้งหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา เพื่อรับผิดชอบงานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพสำหรับนักศึกษาครู โดยเฉพาะ และควรดำเนินงานตามหลักการต่อไปนี้
 - 3.1 การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครูหลักสูตร 4 ปี
 - 3.1.1 จัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติให้เป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตร
 - 3.1.2 การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ ในชั้นปีที่ 1-2-3 ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง สำหรับในชั้นปีที่ 4 ให้ฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูโดยสมบูรณ์เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน ในระบบทวิภาค

3.2 การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครู หลักสูตร 2 ปี ควรดำเนินการโดยใช้หลักการเดียวกันกับหลักสูตร 4 ปี

4. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนั้น ในการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงควรประเมินโดยการให้เกรด เพื่อจะได้ทราบว่านักศึกษาครูแต่ละคนมีผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพียงใด ซึ่งน่าจะเหมาะสมกว่าการประเมินให้ผ่าน/ไม่ผ่าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หรือความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพครู กับทัศนคติของนักศึกษาครู และตัวแปรอื่น ๆ นอกจากตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพราะในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับคะแนนการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครู และสามารถทำนายคะแนนการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูได้ ร้อยละ 2.56 ซึ่งน่าจะมีตัวแปรอื่น ๆ อีกที่สามารถทำนายการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้

2. ควรทำการศึกษาหารูปแบบการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สามารถพัฒนาทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาครูได้เป็นอย่างดี เพื่อนำมาปรับปรุงงานการผลิตครูให้มีคุณภาพสูงสุด